

Best Practice

โครงการตามมาตรการสำคัญเร่งด่วน

เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรและคนยากจนในการเสริมสร้างความเข้มแข็งอย่างยั่งยืน

อำเภอรัตนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช

ชื่อโครงการ แปรรูปลูกจันทน์เทศผลไม้สมุนไพรรพประจำถิ่น

งบประมาณ ๕๒,๘๐๐ บาท (ห้าหมื่นสองพันแปดร้อยบาทถ้วน)

สถานที่ กลุ่มแปรรูปจันทน์เทศผลไม้สมุนไพรรพ (กลุ่มนางลำยอง อินทร์สุวรรณ) หมู่ที่ ๒ ตำบลรัตนพิบูลย์

อำเภอรัตนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช

ข้อมูลทั่วไป

จันทน์เทศ เป็นพันธุ์ไม้ที่มีถิ่นกำเนิดในประเทศอินโดนีเซีย สำหรับประเทศไทยไม่ปรากฏหลักฐานชัดเจนว่ามีการปลูกกันตั้งแต่สมัยใด แต่สันนิษฐานว่าน่าจะมีการนำต้นจันทน์เทศ มาจากประเทศอินโดนีเซียพร้อม ๆ กับต้นกระวานซึ่งเป็นเครื่องเทศอีกชนิดหนึ่ง โดยนำปลูกครั้งแรกในพื้นที่ส่วนหนึ่งของหมู่ที่ ๒ ตำบลรัตนพิบูลย์ อำเภอรัตนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งปัจจุบันชาวบ้านเรียกชื่อบ้านบริเวณนี้ว่า **“บ้านสวนจันทน์”**

ต่อมาในปี ๒๕๓๓ นางลำยอง อินทร์สุวรรณ ได้คิดหากิจกรรมเพิ่มรายได้ให้กับสมาชิก โดยกลับมามองกิจกรรมที่มีวัตถุดิบเป็นหลักในหมู่บ้าน ประกอบกับนางลำยอง อินทร์สุวรรณ เป็นผู้มีความรู้ในเรื่องการถนอมอาหาร การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรมาก่อน จึงได้ทดลองนำเนื้อของผลจันทน์เทศ ซึ่งไม่เคยมีการใช้ประโยชน์ทางการค้ามาก่อนมาทดลองแปรรูปเป็นจันทน์เส้น ทดลองแบ่งกันกินในหมู่สมาชิก ปรับปรุงและพัฒนาตลอดเวลาจนเป็นที่รู้จักแพร่หลาย จึงนำออกจำหน่ายสู่ตลาดภายนอกชุมชน จนเป็นที่นิยมของผู้บริโภคทั่วไป

ปัจจุบันกลุ่มได้พัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีความหลากหลายมากขึ้น มีทั้งน้ำลูกจันทน์ จันทน์ขึ้น จันทน์แช่อิ่ม จันทน์กวน จันทน์สามรส จันทน์หยี ซึ่งเป็นที่นิยมของผู้บริโภค เนื่องจากลูกจันทน์เทศรับประทานแล้ว ทำให้ชุ่มคอ ขับเสมหะ ขับลม บำรุงโลหิต แก้อ่อนใน จุกเสียด กระหายน้ำ และรากลูกจันทน์สามารถนำมาเป็นเครื่องเทศแต่งกลิ่นอาหารได้ เช่น ใส่แกงคั่ว แกงมัสมั่น แกงกะหรี่ และผลผลิตผลิตภัณฑ์ลูกจันทน์สามารถส่งขายตลาดทั้งภายในจังหวัด ต่างจังหวัด และประเทศมาเลเซีย

เอกลักษณ์/จุดเด่นผลิตภัณฑ์

เนื่องจากตำบลรัตนพิบูลย์ มีการปลูกต้นจันทน์เทศในเขตพื้นที่ หมู่ที่ ๒ และหมู่ที่ ๓ ตำบลรัตนพิบูลย์ เท่านั้น ผลิตภัณฑ์จึงไม่ซ้ำกับอำเภออื่น ๆ ในจังหวัด และจากการที่จันทน์เทศมีสรรพคุณเป็นยารักษาโรคด้วย จึงมีผู้นิยมบริโภคทั่วไป ชาวบ้านในหมู่ที่ ๒ ตำบลรัตนพิบูลย์ ยืนยันว่าผลจันทน์เทศสดที่ผลิตได้ในพื้นที่มีคุณภาพดีกว่าในจังหวัดอื่น กล่าวคือ มีเนื้อหนา กรอบ มีรสเปรี้ยวอมฝาดและเผ็ด เปรียบเทียบกับผลจันทน์สดในจังหวัดอื่นที่มีเนื้อบาง และมีรสขมด้วย เมื่อนำมาแปรรูป จึงให้รสชาติที่อร่อยมากกว่า ประกอบกับมีต้นจันทน์เทศมีโรคและศัตรูพืชน้อย ไม่ต้องใช้สารเคมีในการผลิต ให้ผลผลิต ให้ผลผลิตตลอดทั้งปี เป็นผลให้มีผลิตภัณฑ์แปรรูปป้อนตลาดต่อเนื่องได้ตลอดเวลา ซึ่งสรุปได้ดังนี้

๑. มีความเป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่ มีการปลูกต้นจันทน์เทศเฉพาะพื้นที่ หมู่ที่ ๒ และหมู่ที่ ๓ ตำบลรัตนพิบูลย์ ไม่มีการปลูกในตำบลอื่น หรืออำเภออื่น ๆ ในจังหวัด

๒. การมีสรรพคุณทางยาการรักษาโรค

๓. คุณภาพของผลผลิตดีกว่าจังหวัดอื่นที่มีการปลูก ผลจันทน์สดในพื้นที่มีเนื้อหนา กรอบ และไม่มีรสขม เมื่อนำมาแปรรูปทำให้ได้ผลิตภัณฑ์ที่มีรสชาติดีกว่า

๔. ไม่มีสารเคมีปนเปื้อน เนื่องจากเป็นพืชที่ไม่มีโรคและศัตรูพืช จึงไม่ต้องใช้สารเคมีในการปลูกและบำรุงรักษา

๕. มีผลิตภัณฑ์ส่งจำหน่ายตลอดทั้งปี เนื่องจากจันทน์เทศให้ผลผลิตตลอดปี ทำให้มีวัตถุดิบมาแปรรูปได้ตลอดเวลา

ขั้นตอนการผลิต

นำลูกจันทน์มาปอกเปลือกแช่ในน้ำเกลือ ๑ – ๒ คืน แล้วนำมาหั่นเป็นเส้นเล็ก ๆ ล้างน้ำให้สะอาด แล้วนำมาคลุกเคล้ากับน้ำตาลแล้วตากแดด ๕ – ๗ ชั่วโมง คอยคนกับน้ำตาลทุก ๑๕ นาที จนแห้งและกรอบ แล้วบรรจุถุง

เทคนิค/เคล็ดลับการผลิต

เคล็ดลับในการผลิตอยู่ที่การคัดเลือกวัตถุดิบคือผลลูกจันทน์เทศที่ต้องได้คุณภาพคือต้องได้ผลที่แก่ จัดสีผิวเหลืองนวล และการปอกเปลือกที่ผิวจะต้องไม่คล้ำดำเพราะต้องรับแช่ในน้ำเกลือบริสุทธิ์ทันที

วัตถุประสงค์ของการจัดทำโครงการแปรรูปลูกจันทน์ผลไม้สมุนไพรประจำถิ่น

- (๑) เพื่อรวบรวมผลิตผลจากสมาชิกมาจัดการแปรรูปออกขาย เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์
- (๒) ใช้แรงงานในท้องถิ่น เพื่อความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น
- (๓) เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน ในการส่งเสริมพัฒนาภูมิปัญญา
- (๔) เพื่อประชาสัมพันธ์ลูกจันทน์เทศ ผลไม้ประจำถิ่น อ.ร่อนพิบูลย์ ให้ประชาชนทั่วไปได้รู้จัก
- (๕) เพื่อเป็นสมุนไพรมีสรรพคุณช่วยขับลม แก้บิด ดอกตัวผู้ตากแห้ง เป็นส่วนผสมในเครื่องยาจีน มีฤทธิ์ช่วยขับลม แก้ท้องอืดท้องเฟ้อ ธาตุอาหารพิการ นำมาชงน้ำร้อนดื่มช่วยย่อยอาหาร ทำให้สบายท้อง ลูกจันทน์มีน้ำมันหอมระเหย นำมาทำเป็นยาต้ม แก้เวียนหน้ามือตาลาย ดอกจันทน์ (รกจันทน์) และลูกจันทน์ ใช้เป็นยาแก้ไข้ แก้ปวดศีรษะ ร้อนใน ผื่นคัน ลมจุกเสียด เลือดกำเดาออก ท้องร่วง บำรุงปอด หัวใจ ตับ น้ำดี ผิวพรรณ ช่วยเจริญอาหาร ขับลม ขับเสมหะ และกระจายเลือดลม
- (๖) เพื่อสืบสาน อนุรักษ์ผลไม้ประจำถิ่น เพื่อให้คงอยู่ต่อไป และประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทั่วไปได้รู้จักเพิ่มมากขึ้น ผ่านทางการแปรรูป เป็นลูกจันทน์เส้น ลูกจันทน์หยี ลูกจันทน์สามรส ลูกจันทน์กวน ลูกจันทน์แช่อิ่ม และน้ำลูกจันทน์ ผลที่คาดว่าจะได้รับคือ สามารถอนุรักษ์ ให้เยาวชน คนรุ่นใหม่ ได้รู้จักลูกจันทน์เพิ่มมากขึ้น ตัวชี้วัดความสำเร็จเชิงปริมาณ ประชาชนไม่น้อยกว่า ๒๐,๐๐๐ คนรู้เรื่อง รู้จักสรรพคุณของลูกจันทน์ และมีทางเลือกในการดูแลสุขภาพชีวิตของตนเองและครอบครัว ตัวชี้วัดความสำเร็จเชิงคุณภาพ กลุ่มเกษตรกรสามารถเพิ่มช่องทางการตลาด และพัฒนาคุณภาพผลิตผลทางการเกษตรให้ตรงกับความต้องการของตลาดได้

วิธีการดำเนินงาน

- ประชุมกลุ่มเพื่อรับทราบความต้องการ
- ดำเนินการจัดซื้อตามความต้องการของกลุ่ม

ผลสำเร็จของการดำเนินกิจกรรมในเชิงคุณภาพ

เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น จากการเข้ามามีส่วนร่วมในการแปรรูปลูกจันทน์เทศ และสามารถสร้างความ เป็นอยู่ที่ดีขึ้น ลดปัญหาการว่างงานของราษฎร

ปัญหา อุปสรรค

ไม่มีปัญหา อุปสรรค

ความสำเร็จของโครงการ

๑. เชื่อมโยงตัวชี้วัด : ยอดจำหน่ายสินค้า OTOP ของสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอร่อนพิบูลย์

๒. ความก้าวหน้าของโครงการ

๑. สามารถขยายกิจการของกลุ่มผู้ตลาดต่างพื้นที่ อำเภอต่างๆ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช และจังหวัดใกล้เคียง ในเขตภาคใต้
๒. สามารถเพิ่มยอดการจำหน่าย ทำให้รายได้ของสมาชิกกลุ่มเพิ่มขึ้น ความเป็นอยู่ของกลุ่มเกษตรกรดีขึ้น
๓. สามารถเพิ่มมูลค่าพืชผลทางการเกษตรในพื้นที่ (ลูกจันทน์เทศ) เพิ่มขึ้นประมาณ ๕๐%

๓. การต่อยอดโครงการ

๑. สามารถต่อยอดโครงการได้ โดยการจัดทำโดมพลังงานแสงอาทิตย์ เพื่อการรักษาคุณภาพของผลิตภัณฑ์ลูกจันทน์ให้มีคุณภาพดีขึ้น สามารถเก็บรักษาได้นานขึ้น และสามารถผลิตได้ตลอดฤดูกาล

๔. ผู้ดูแลกลุ่ม/ผู้ประสานงาน

นางภัทรภร เกลี้ยงแก้ว ตำแหน่ง

นักวิชาการพัฒนาชุมชนชำนาญการ
สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอร่อนพิบูลย์

๕. ผู้รับผิดชอบโครงการ

นายยงยุทธ จิตสำรวย นายอำเภอร่อนพิบูลย์

รูปภาพประกอบ

